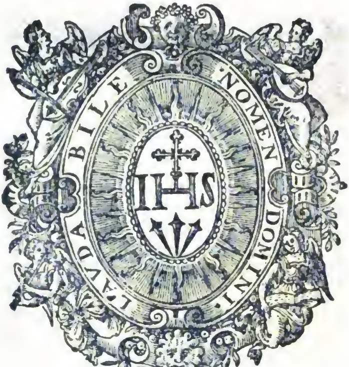
S. PYRMINII EPISCOPI VITA

ET RES GESTÆ.

DESCRIPTA PER OTHLONVM Fuldenſem Monachum.

EDITA NVNC RECENS ET IL-luſtrata per R. P. CHRISTOPHORVM BROVVERVM Societatis IESV.

MOGVNTIÆ,

EX TYPOGRAPHIA IOANNIS Albini.

ANNO M. DC. XVI.

Digitized by Google

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, D. LOTHARIO DEI GRATIA SANCTÆ TREVER. ECCL. ARCHIEPISCOPO, PRINCIPI ELECTORI, regni Arelatenſis Archicancellario, Adminiſtratori, Prumienſi, Domino ſuo clementiſſimo.

IN hoc veterum Scriptorum & illuſtrium hominum condendo Luſtro, nominis tui, Lothari Princeps, rationem non habere, nefas putaui. Etſi enim è ferrugine ſplendorem petere; id eſt, ex pertenui hoc ſcriptionis genere, acceſsionem ampliſsimæ dignitati tuæ fieri, haud poſſe mihi facile perſuadebam, vt tamen Alexandri effigiem non cuicuimodi artificum, ſed vni Lyſippo fingere, vnique Apelli pingere conceſſum eſt, ſic S. Pirminij Epiſcopi & B. Luduici Comitis Arnſteinij memoriam, quæ tua in ditione propagata, vel nata, & maiorum tuorum Luidolfi, Adelberonis & Hillini clariſsimorum Pontificum fauore & beneficentia illuſtrata eſt, tibi, tuoque nomini inſcribi, & à te vel poſtliminij iure vindicari, par eſt. Habebit ea vindicatio, vti ſpero non gratiam modo apud veros rerum æſtimatores, ſed pariet apud nobiles & generoſæ ſtirpis ho-

mines iudicium & emolumẽtum: vt quos Maiores, quibus virtutibus, qua religione & rerum humanarum cõtemptu, pudicitiæ frugalitatis laude excellentes habuerint: & quo in eos ipſi animo extiterint, quorum vultus, nomen, & præſentiam vix iam eorum poſteri ſuſtinent, hos oculis, quod dicitur, apertis intueri, & vel ſero agnoſcere cupiant. Notæ hic ſepiarum artes, Illuſtriſsime Princeps, quæ offuſo velut atramento aquam ſolent turbare, & piſcatori proſpectum adimere, quo ne concludi piſces, & retibus pulchrè amiciri poſsint, digni ceteroqui maiorum ſeptis & Eccleſiæ viuarijs amœniſsimis includi, nulla, vt ipſi putant, ſeruitutis noxa: ſed ingenuæ ſummæque libertatis magna gloria. Sed hæc illi viderint. Hos interim vades & obſeruãtiæ erga Celſit. V. meæ teſtes S. Pirminium VVeſterrichi inquilinum, & B. Luduicum Loganæ tractus incolam Illuſt. Princeps, accipias velim: nõ, quo, ita beneficio, quod exiguum vel nullum eſt, vllo obligari ſe ſentiat, ſed quod bene merito de Societate noſtra, & eius commodis præſidijsque rectè conſulenti gratum eſſe videri, & muneris mei & omnium noſtrum arbitratus ſum intereſſe, Fuldæ anno MDCXIV. Menſe Sextili.

Celſitud. Veſt. cliens
humillimè deditus
Christophorus Brovverus.

BEDÆ. & aliorum
MARTYROLOGIA
III. Nouembris
DEPOSITIO S. PIRMINI EPISCOPI
ET CONFESSORIS.

PROLO-

Digitized by Google

PROLOGVS AD LIVDVLPHVM ARCHIEPISCOPVM.

Prædicandus liberalis in Sanctos Deus.

IN omni creaturarum multimoda vniuerſitate, opifex earum Deus magnificus atque mirabilis perpenditur: &, cum ſolus lucem habitet inacceſſibilem, ideoq; ab homine nullo qui mortali tegitur carne, videri poſſit; per ea tamen, quæ condidit, æſtimari ſe concedit. In quibus omnibus, dum potens & mirificus euidenter appareat; perſpicacius, pulchrius, atque dulcius in ſanctis hominibus magnificentia ipſius irradiat. Hi deniq; voluntati eius morem gerendo, præceptorum diſciplinæ ſemet penitus ſubmittendo, Conditorem ſuum adſciſcunt ſibimet intimum habitatorem: huncque habentes cooperatorem, quam mirandus, quam potens, quam bonus Iſraël ſit Deus, cæteris clarius oſtendunt. Quod egregius Prophetarum Dauid, ingenio ſagaci contemplans, *Mirabilis,* Pſal. 67. inquit, *Deus in Sanctis ſuis, ipſe dat virtutem & fortitudinem.* ac ſi diceret. Vos, qui Sanctorum virtutes ammiramini, magis illum qui dat, contemplamini. Idem in vltimis pſalmorum, vbi omnem creaturam in Dei laudes ordinat, electè atq; ſingulariter canendo inuitat: *Cantate Domino canticum nouum: laus* Pſal. 149. (enim) *eius* (præcipua) *in Eccleſia Sanctorum.* Et iterum *Laudate Dominum in Sanctis eius.* Hymnus quo- Pſal. 150.

que trium puerorum, immaniſſimæ fornacis diuinitus igne ſopito, concelebratus; omnia Domini opera ad ipſum benedicendum ordine incitat: incipiens namque à ſummis, id eſt Angelis & Cœlis, deſcendit ad infima, id eſt terram & maria, inque his naſcentia, atque habitantia. Quibus omnibus decurſis, ita claudit. *Benedicite Spiritus & animæ Iuſtorum Domino, Benedicite Sancti & humiles corde Domino.* ac ſi huiuſmodi verbis, cantilinæ vim exponat: Omnia quidem opera Domini benedicendum illum ſignificatis, quem in vobis miramur; ineffabiliter tamen Sancti & humiles corde præbetis mirabilem, quem vobis promeruiſtis Cooperātem. Idcirco nullum oportet ambigere, quin in Deum tranſmittatur honor, qui Sanctis exhibetur. Et omnis, qui geſta & virtutes eorum ſcribit, aut prædicat, operantem in eis Dominum magnificat.

Daniel 3.

Huiuſmodi ergò rei conſideratione animatus, ſimulque Fratrum benigniſſimorum atque in Chriſti charitate feruidorum petitione pulſatus; vitam & actus ſanctiſſimi Patris eximijque Pontificis Pyrminij, deſcribere conabor. Nam, etſi temeritatis verear elogium, quod lingua minus limata, eloquio inculto, verborum inops, tam Reuerendæ dignitatem materiæ aggredi præſumo; tamen fiducia robur ingerit, quæ de Dei gratia nullo modo deſperare, permittit. Ipſe enim cordis ſcrutator & examinator, plús ruſticitatis beneuolētiam, quā periti ſermonis probat affluentiam: vnde etiam Regni ſui Euangelium magis incultis piſcatoribus, quam facetis commiſit oratoribus.

Digitized by Google

ribus. Quod tamē opus, tibi, Reuerendiſſime Archipræſul Liudolphe, conſiderādum & examinandum committo: quia fides & veritas te compoſuerūt; cæteræq; virtutū cateruæ tam firma tutela muniunt, vt liuore careas & ab omni vētoſitate immunis exiſtas.

Precor ergò, vt ſi qua fuerint inſulsè prolata, in meli⁹ fingas; ſuperflua reſeces; nec ante in aures publicas prodire ſinas, quam iuſti examinis librâ perpenſum, tuæ ſagacitatis fuerit lima probatum. Quamuis enim mihi non inſit cornea fibra, potius tamen iudicio, à prudentibus corrigi, quam adulatorum falſiloquio, commendari.

Sed iam tempus eſt, ad explicanda memorati Præſulis geſta vertere ſtylum: cuius, quæ fuerint ab ineunte ætate rudimenta, quibus in adoleſcentia ſanctitatis rutilauerit floribus, vel quibus per omnem iuuētutem vſq; ad promotionem Pontificatus, excreuerit virtutum inſignijs; nimium culpanda Scriptorum incuria, notare neglexit. Pauca duntaxat, quæ ſub Pontificatus tempore geſſit, obſcurè exarata reperimus; ipſa, ſi Chriſtus opem dederit, euidentius atque operoſius exprimere ſtudebimus.

Verum tamen quod magnifica fuerint in ſanctitatis feruore, quæ Scriptores non fecerunt cognita; manifeſtauit quam poſt operatus eſt miraculorū eminentia: nam ipſe, qui ait. *Ego glorificantes me glorificabo*; à conſequentibus donauit argumentari, quanta fuiſſent, quæ præceſſerunt. Hier 30.

CA-

CAPVT I.

Efficax Doctor Pyrminius exiſtit populo.

Meltis caſtellum. *Theodoricus rex Francorum*

IGITVR vir beatiſſimus Pyrminius obtinuit ſedem Epiſcopatus in caſtello Meltis appellato, tempore, quo Theodoricus Rex Francorum ſceptra tenebat. Vbi, tanto vigore tantaque ſapientiæ vbertate, eloquijque dulcedine, veritatis ſemina ſpargebat; vt quiſquis eum audierat, compunctionis rore debriatus, ad reddenda pietatis germina efficeretur fœcundus. Nam non ſolum vicinos; verum etiam longè remotos, mirifica prædicationis eius efficacia, fama vulgante, attraxerat; &, ſicut apes ad alueare melle refertum, ita ad eum confluebant examina populorum, ſaporatiſſimi verbi ipſius dulcedinem haurire geſtientium.

CAPVT II.

Pyrminius peruigil in opere diuino.

Sintlaz inter Alemaniæ primores.

ERAT autem eodem tempore quidam vir inter Alamanniæ Primates opinatus, nomine Sintlaz, diuino cultui ſtudioſa deuotione intentus; qui loca Sanctorum circumquaque ſiſtentia luſtrando, precumque vota vbertim ſoluendo, animæ ſuæ lucra ſummoperè quærebat. Cumque huiuſcemodi officio ſedulus inſtaret; contigit eum ad locum , quo ſacratiſſimus Pontifex Pyrminius manſitabat, deueniſſe. Cuius dum infatigabilem in Dei famulatu vidiſſet ſudorem; quodque non magis nocte quam die, requiei quicquam concederet; ſimulque conſiderans morati nobiliterque educati ordinem Cleri, nec non & totius ſibi commiſſi conuenientiam populi, ammiratione grandi perculſus eſt, ob magnificè diſpoſitam ſapientiſſimi Salomonis familiam. Cum verò prædicationis ſermoni eius aures mentemque adhiberet; tum ſuauitatis affluentia, tum ex efficaci in excolendis cordibus potentia, ſupra modum attonitus, vice Æthiopum Reginę, *non habebat vltra Spiritum.*

Ad S. Pyrminium in Galliam venit.

3 Reg c. 10.

CAPVT III.

Pyrminius Paſtor deſiderabilis.

QVAPROPTER eum ſecreto aggreſſus, ita eſt allocutus. O ſerue Dei

Dei fideliſſime, ac myſteriorum eius diſpenſator prudentiſſime; beati qui aſſiſtunt tibi aſſiduè, oris tui gratiam ſentire meriti, de inopia illorum eruti de quibus ſcriptum eſt. *Paruuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis.* quia tu viuidus Paſtor, peruigili cura credentium cælitus talentum ipſis diſpenſas, quos pabulo vitæ crebrò ſatias, lucis exemplo indeſinenter ædificas. Væ autem meæ gentis ſterilitati, cui nullus cælica propinat fluenta; cuius Rectores torpori indulgent, negligentiæ manum dant, Chriſto nihil lucrari meditantur; quia ſibi viuentes, pecuniam Domini ſui ſanctæ vſuræ accommodare non conantur. Quo ſi tu ire, atque aliquid gratiæ, qua tu redundas, irrorare velis; centuplo auctum in futuro præmium prouenire tibi gaudebis. Audi quæſo, vt annuas ſupplicanti, ariditatiq; noſtræ pro cordis affectu compatere. nam niſi celeri ope ſubuenire contendas, noſtrates cunctos poſſidebit iterato errore Paganiſmus. His à præfato viro prælibatis, comites illius, conqueſtione immenſa eadem replicabant.

Threu 4.

Alemana & Suenica Eccleſia ſtatus.

CAPVT IV.

Prouidè modeſtus.

AT vir eximius, conſulto ſagaciſſimi animi ſecreto, ita reſpondit. Pia equidem ſunt, ô viri Deo deuoti, quæ poſtulatis; ſed in omni re, ſicut ipſi noſtis, plurimum valet cautela conſilij prudentis. Sancitum profectò conſtat Canonibus ſacris; *ne quis ſibi aliquid arroget in alterius Diœceſi Pontificis.* Et quomodo me cogitis illuc migrare, quo neq; à Præſulibus illarum partium ſum euocatus, neq; ab Apoſtolicæ Sedis Antiſtite deſtinatus? Quare, quem perſuadere certatis, vt ego mihimet cæleſtis accumulem brauij lucra, vos eadem intentione, mecum laborare delectet; quatenus itineris Romani laborem ſimul aggredientes, à ſumma ſedis culmine deſiderati cenſurã ſtudeamus perquirere. His dictis, animos eorum ad conſentiendum ſibi reflexit. Sintlaz domum repedabat; ac ea, quæ itineri conducto forent neceſſaria, parare ſatagebat.

S. Pyrminium recuſat falcem mittere in meſſem alienam.

CAPVT V.

Propagator religionis ſtrenuus.

BEATVS Pyrminius nimio pietatis zelo ſtimulatus, acri feruore inſtabat, vt opus Domini, quod aggredi fuerat perſuaſus, cõſummaret; ad Apoſtolicaque properans limina, longè ante quam præfatus vir venit in vrbem Romanam. Vbi, dum apud quendã hoſpitij humanitatem impetraſſet, quotidie orationis incenſo faciem Do

Roma petit prædicandi Alemannis poteſtatem.

mini placare conſueuit. Atq;, dum huiuſcemodi ſtudio frequenter inſiſteret; die quadam Beati Petri Apoſtolorum Principis domum ingreſſus, cunctas ibi conſiſtẽtes aras contriti cordis immolatione fumigabat. Vbi quoq; ab Apoſtolico Præſule primo eum videri cõtigit. Quià cæteris perquirens ſecreto, ſi noſſent quis eſſet, aut vnde veniſſet; reſponſo didicit, hunc Præſulem eſſe, & de Galliæ finibus illuc aduenisſe. At Apoſtolicus; multum, inquit, deſipitis, quod aliunde venientes minus cautè obſeruatis. A talibus denique plura ſæpe perperam geſta fuiſſe, percepimus.

Capvt VI.

Pyrminius clarus miraculis.

Pedum Epiſcopale S. Pyrminij ſtat per ſe nulli rei innixum.

INterim Beato Pyrminio ſingula perluſtrante Altaria; accidit, eum ad ſacratiſſimam Beati Petri tumbam deueniſſe. Vbi, cum orationis gratia genua flectere in voto haberet, pedum paſtoralem limpido commiſit pauimento. Qui nulli adhærens materiæ attrectabili, tamdiu, mirum dictu immobilis perſtabat, donec ab oratione ſurgentis recipientisque, manui ſe vltro immitteret. Quod ideo fieri miraculum, prouida Chriſti voluit clementia; vt liquido pateret, quanta apud ſe meritorum polleret ſublimitate, qui erat ignotus Patria & gente; hocque voluit Euangelium eius initiari ſigno, quod cumulato diſpenſaturus erat lucro. Motus autem hoc Apoſtolicus euentu, intimam cœpit habere pænitudinem; quod ante oſtenſionem huiuſcemodi ſigni, vllam de Beato viro mali geſſiſſet ſuſpicionem: celeriterque ad eius ſe prouoluens veſtigia, huiuſce reatus obnixè poſtulauit indulgentiam. Cumque vir Beatus humiliter eum ſuſciperet, dulcibus oſculis ſanctiſque amplexibus magnopere ſe commendantes mutuo, ad miſcenda pietatis colloquia, pariter conſederunt.

Pontifex S. Pyrminiũ recipit antea ſuſpectum.

Capvt VII.

Papæ familiaris.

Cauſam aduentus Pyrminius Pontifici exponit.

VErum, vbi ſe plurimum cæleſtis vitæ recreauerunt pabulis; cœpit Papa Beatum conſulere Pyrminium, qua de cauſa illò venire diſponeret: at ille cuncta ordine pandit; quomodo videlicet egregius vir Sintlaz de Alemannia ad eum in Franciam deuotionis cauſa veniſſet, ſuæ gentis defectum referret quia Doctores eius dormitarent, commiſſos negligerent; denuoque in Paganiſmum caſuram, niſi aliquis diuino zelo inſtinctus ſuccurrere properaret: quomodo etiam idem Sintlaz ſemet id opus aggredi ſuaderet ſuique

eum

eum reſponſum accepiſſe; quod non eſſet licitum aliorum Præſulum Parochias diſcutere, ſiue corrigere, niſi aut illorum rogatu, aut Apoſtolicæ auctoritatis Iuſſu; pariterque condicerent Romam properare hac de cauſa. Addidit quoque ſe mirari oppido, quænam prędictum Sintlazem prępediret occaſio, quod non adeſſet ex condicto.

CAPVT VIII.

Papæ honorabilis.

TALIA referenti Beato Pyrminio, Sintlaz ſui ingerens præſentiam, cunctis eius aſſertionibus teſtificatus eſt, tum votiuo aduentu, tum veraci relatu. Tunc Papa perpendens in Sintlace ſinceriſſimæ intentionis feruorem, in beato autem Pyrminio fidei conſtantiam, animi induſtriam, ſapientiæ plenitudinem, ſermonis affluentiam, ineffabili exſultabat gaudio, ac intimo cordis laudes Chriſti parturijt iubilo; qui ad lucranda populorum agmina, taliũ cooperatorum inflummare dignatus eſt pectora; veritusque ſe negligentiæ næuo notari, coramq; Deo reum detineri; ſi quod ipſum decuit, agere omitteret; accitos vtroſque ſanctæ exhortationis animauit eloquio, ſuæque auctoritatis roborauit indicio; vt opus, ꝙ diuina inſpiratione inchoarent, fiducialiter certarent implere.

Gregorius II S. Pyrminio dat ius Apoſtolatus.

CAPVT IX.

Deformationis Reformator.

DENIQVE Epiſtolam cum beato viro, abſq; dilatione per venerabilem virum Sintlacem ad Regem Francorum Theodoricum direxit, monens, ſuadens, & imperans; vt reſpectu diuinæ remunerationis, viri Dei votum, pia opitulatione duceret ad effectum; edocens hoc ita demum ſagaciter fieri poſſe, ſi cunctis, tam Alemanniæ quam Franciæ Præſulibus conuocatis, imputaret neglectus ipſorum deſidiam, reatus notificaret pondus; quod nequirent euadere, niſi beatiſſimum Pyrminium ad ſuas Diœceſes ducerent; peſſundatiq; gregis damna reſtaurare flagitarent. Porro Rex, Epiſtola peruiſa, honorificè ab Apoſtolico ſuſcepit directos; ac cũcta, quæ mandata ſunt, libenti animo perficere curauit. Nam coadunatis Epiſcopis, cæteraq; Cleri ac plebis caterua, miſſum à Papa Sintlacem videlicet in medio ſtare iuſſit, palamq; referre; quomodo Papa reuerendus illorum Pontificum inertiã doleret, quomodo labefactati populi diſpendia lugeret, ſuaq; iuberet auctoritate, vt inclytus Pyrminius ab eis gratanter ſuſciperetur, gemendæ iacturæ futurus efficax reſtaurator. Pontifices, talibus auditis, compun-

Epiſtola ad Theodoricum regem data hortatur vt ſuſcipiat Eccleſia curam.

Synodus Epiſcoporum Franciæ & Alemaniæ ſuper reformatione, cuius S. Pyrminio cura demandata.

Digitized by Google

S Pyrminius ab Auſtraſia & Alemania Epiſcopis receptus Alemaniã adit.

ctionis ſtimulo ſunt ſalubriter accenſi; Virumq; Dei in ſua adſciſcẽtes, omnẽ opportunitatẽ ac libertatẽ ſe ei paraturos, ſpoponderũt, ad peragẽda, quæ diuinitus ſunt inſtituta; & ab Apoſtolico imperata. Accepta igitur tam congruæ occaſionis facultate; vir Dei primo ad Alemannorum gentẽ proficiſci diſpoſuit: quò, dum perueniſſet, veluti cælitus imber diffuſus, omniũ ad ſe venientium corda, fæcũdiſſimo ſalutaris verbi rore maritauit; cõmoranſque in loco qui vocatur Sintlacis OWa, venienti *viam parauit Domino, praua mutans in directum, & aſpera in vias planas*; & ex duris impolitiſque lapidibus filios Abrahæ quadrans.

Sintlacis OVva id eſt Augia. Iſai. 40.

Cumque non modicum tempus in huiuſmodi exercitio deſudaret; Vir eximius Sintlaz, cuius etiam filium Pater ſanctiſſimus de ſancti Lauacri fonte leuauit, humiliter adiit eum, dicens:

O Sacerdos inclite, in tuo aduentu, omnia mortua reuiuiſcunt, arida virent & florent, tellus noſtra germine vitalis fructus grauida facta eſt; rogamus nunc, vt pio conſilio ſuggeras, quo in loco, poſtquam hinc forſan diſceſſeris, conſtruere queamus domum orationis.

Capvt X.

Rerum depulſor noxiarum.

At Beatus Pyrminius, videre, inquit, videor, Inſulam prope, quam celeriter nauigando quimus attingere; properemus ad eam; fortaſſis ibi benignus Dominus ſuam nobis exprimet gratiam. Reſpondens autem prædictus vir ait. Abſit abſit hoc Domine mi; quia in illa Inſula ſerpentiũ exſtat vermiumque horrendorum poſſeſſio; nec hominis vlla ibi poterit eſſe habitatio. Tunc Pater almus; quid, inquit, loqueris modicæ fidei? Nonne Chriſtus retulit ſibi donatam eſſe omnem poteſtatem in cælo & in terra? Nonne electis ſuis conceſſit ambulare ſuper aſpidem & baſiliſcum, & conculcare Leonem atque Draconem?

Augiam inſulam repurgat à ſerpentib. & venenatis animãtibus.

His auditis ſupradictus vir Beato viro annuere, ipſique nauigij opportunitatem præbere, non tardauit. Mox autem, vt Sacerdos Sanctus Inſulam attigit; omnis illa venenatorum turba, veluti nimia contrarietatis vi vrgente, fugiendo, Inſulam deſeruit; tantaq; multitudo eorum abire viſa eſt, vt tribus diebus ac noctibus tota ſuperficies maris per quod natando tranſierunt, cooperta videretur, nuſquam verò poſtea comparuit.

Terræ inhabitabilis Excultor.

Tvnc egregius Chriſti agricola, tam horribili hoſtilitate anathema-

Digitized by Google

thematizata, ſociatiſque fidelium adminiculis, ſtirpes inutiles, ſpinas, tribulos, fruticumque inculta præcidere curauit; nec deſtitit, donec omni fœtori atque vligini abſceſſum pararet, ſoli vero ac iocundo aeri locum faceret; atque ita ſub celeri dierum momento, facta eſt apta hominum habitatio, vbi antea conſtiterant immanium viperarum cubilia. Deinde, in Chriſti honore, Oratorium conſtruere aggreſſus eſt; ad quod plures fidei ardore animati, prædia ſua conferre decreuerunt; præcipue tamen deuotiſſimus Sintlaz; qui in ambitu ipſius loci, multa hæreditario iure poſſidebat, Chriſti domicilium amplificare ſtudebat: vbi poſtea plures coadunati, ſæculi huius transfugæ, religionis ſanctæ facti ſunt aſſeclæ, procelloſi mundi vitãtes inquietudinẽ, tutiſſimi portus obtinẽt ſtationẽ. *Eam ornat oratorio & monachorũ aptat habitationi.*

O quondam ſterilis & horrida, nunc amœna & fertilis Ovva; olim vepribus & ſpinis obſita, nunc fructiferis arboribus fœcunda, vineis vberibus ſpecioſa, vt paradiſus emicas ſemper delicioſus. Gaude, & lætare, immenſo cordis iubilo, grates Chriſto indeſinenter referendo; qui te per talem & tantum Patronum ſic exaltauit, ſic glorificauit. *Erat quondam cubile draconum, nunc in te oritur viror calami & iunci: via ſancta eſt in te, per quam non tranſibit mala beſtia: quondam ſonabant in te ædes habentes vlulæ, nunc filij Sion commorantes & exſultantes in Rege ſuo, ſuauiſſimum præcinunt Haleluia.* Pro quibus iocunda & lætabunda in corde tuo iuxta propheticum drama ſermocinari poteris: *Quis mihi genuit iſtos? ego ſterilis & non pariens: & iſtos quis enutriuit? Ego deſtituta,* ſed in manibus Domini Sabaoth deſcripta, in cuius oculis muri mei permanent ſemper. Iſte ergò primus locus eſt, quem venerabilis Sacerdos conſtruxit ad laudem Chriſti & ad commodum congregationis Chriſto famulantium; in quo ab ipſo tempore vſque in finem ſæculi, cæleſtes fouẽtur alumni, cæleſtis Ieruſalem futuri ciues æterni. *Augia Elogium.* *Iſai. 35.* *Iſa. 49.*

Poſt hæc verò nullo modo deſiſtens à ſancti feruoris propoſito, cum prædicationis inſtãtia, tum ſignorum virtutumq; magnarum efficacia, id comparauit; vt patrimonia ſua fidelibus pluribus conferentibus, alia quoq; nobilia ædificaret Cœnobia; quorum nomina hæc ſunt.

Altaba, Scutera: Gengenbach. Suarzaha. Murbach. Moreſmuniſter. Nouuenvvilare. *Monaſteria paſſim alia erigit, vel inſtaurat.*

Quod non ſine magna miraculorum patratione, effici poterat; quamuis, quæ illa miracula, vel quot & quanta eſſent, Scriptorum deſidia notificare neglexerit. Verùm his omiſſis, moneamus ſtylũ noſtrum tenere; quibus beneficiorũ geſtis Horbacenſe Cœnobiũ orditus fuerit atq; conſummauerit.

Capvt XI.

Pyrminius Oratoriorum ædificator.

**VVerinharius VVicelso. VVerinharus Auſtraſia dynaſta S. Pyrminium euocat in VVeſterichtractum.*

FVit igitur vir quidã Werinherus *nomine, alta Francorũ nobilitate propagatus. Hic cor ſuum inclinauerat, ad faciendas iuſtificationes Domini propter retributionem mercedis æternæ: hic nempe odoratus odorem ſuauiſſimæ opinionis Beati Pyrminij; quam feruidus ſcilicet deſudaret in prædicationis opere, quam efficax eſſet in animarum lucrificatione, quam ſedulus in ædificandis Monaſteriorum habitaculis, quamque ſtudioſus in coadunandis Religioſorum cateruis; & quod nimio zelo Regulam S. Benedicti obſeruare quoſque accenderet; pietatis æmulatione repletus, legationem direxit, rogans obnixius, Præſulem eximium ad ſe venire dignari.

CuiSeruus Dei morem gerere non renuit, quia Deo placita eum pcurare perpẽdit; veniensq;, cum omni honore ab eo ſuſceptus eſt.

Cumq; aliquandiu ſimul morarentur, præfatus vir ſic eum allocutus eſt: Pater ſanctiſſime ac Sacerdos venerãde, cuius merita longè latèque magnarum virtutum ſunt teſtificatione notificata, tibi ſummiſſius ſupplico; vt quod æſtuanti corde parturio votum, deſideratum adiuues adipiſci effectum. Habeo namque, diuina largiente gratia, plurima in circuitu conſiſtentia prædia; ex quibus aliqua in Dei honorẽ & ad commodũ ipſi ſeruientium cõferre cupio; vt videlicet aptus quæratur & eligatur locus, in quo Dei famuli cõtinuò manentes, idoneum ei poſſint perſoluere ſeruitiũ. Hanc rem tuis initiari conſiliis volo; te duce, te inſtructore, ad vltimum, te ipſo fabricatore, perfici exopto.

VVerinheri opulentia & in Religionem liberalitas. Prædia hæc VVicelmus ſolo aſsignat VVaſecho: reſcribo Voſago & forte, vbi circa Saram adhuc ſaltus à VVernero VVarnetvvaldt.

Cui Pater almus, non nos, inquit, tam pio ſubtrahimus operi; imò vltrò præbemus promptos & paratos ad obſequendum tuæ voluntati; quia ſentimus, Deo inſpirante, agitari.

His dictis, præcipuus athletarũ Chriſti aduerſus omnẽ robuſtus difficultatẽ, à nullo, licet grandi, temperabat labore; quia ſummæ præuentus benedictionis dulcedine, acriter inuigilabat ad comparandam de pretioſo lapide coronam.

Horbacenſis Cænobij Exordia.

Quærens itaq; inibi locũ orationibus ſacriſq; exercitiis opportunũ; modicũ primò conſtituit tuguriũ, ad euitandas duntaxat ſolaris æſtus moleſtias aptum. Cõtigit autem, ruſticũ quendã adoriri eum ac dicere: O Pater eximie, quẽ cuncti nouimus, huius negotia declinare ſæculi, deliciarũ luxus fugere, diuitias ſpernere, animarũ lucris deſeruire, eaq; ſolummodo, quæ Dei ſunt die noctuq; curare; ſi ſuggeſtioni meæ exiguitatis aſſenſũ præbere dignatus fueris; cõ-

ciliatam

Digitized by Google

ciliatã tuis deſideriis propalabo manſionẽ. Eſt deniq; in contiguo locus, quem ob duorũ confluentiã riuulorum Gamundium appellant: hunc, ſi velis inuiſere, diuino cultui dignũ duces mancipatum iri; poteriſque in ipſo, tam tuæ ſanctitati quam noſtræ ſaluti modis omnibus proſpicere. *Gamundiũ*

His perceptis, Pater almus non deſtitit ad indagandũ ipſum locum pergere. Quo cõſiderato, dum teſqua pagraret inculta, oſtendit venatorũ illuſtris viri prædicti videlicet Werinheri magalia; illaq; introiens, & ſurſũ manibus erectis, Dauidici modulaminis verſum præcinuit dicens: *Hæc requies mea in ſæculum ſæculi, hic habitabo* quoaduſq; Dominus Ieſus, *in iuſſu & voce Archãgeli & in tuba Dei deſcendet de cœlis*; ac cum cæteris reſurgẽtibus eius gratia vſis; *rapiar in nubibus obuiam ipſi in aëra*. Poſt hæc à ſordidis venatorum vſibus emundãs locum, ſicuti feruẽtibus animis efficacius obſequũtur quælibet inchoata opera, celerrimè conſtruxit orationis ædem, quam in honore & memoria Sanctiſſimæ Dei Genitricis perpetuæq; Virginis Mariæ cõſecrare, nõ diſtulit. Tunc Fideliũ deuotione ſibi alacriter opitulãte, pulcherrimũ conſtruxit Cœnobiũ; vbi ſæculo huic renunciãtes, Deoq; ſe ex integro mancipãtes, commodiſſimis vterẽtur habitaculis. Mutata ſunt ergò in breui praua in directa, inculta in amœna, fœda in ſpecioſa; &, quo prius fiebat venatio animalium, ad delicias trãſitorij luxus præbẽdorũ, ibi felici captura poſtea trahebãtur animæ cœleſtis cõuiuij dapibus ſaturãdæ. Impletũ videtur vaticiniũ carminis, Eſaiæ, nobiliſſimi inter prophetas, ita prçcinẽtis. *Lætabitur deſerta & inuia, & exultabit ſolitudo lætabũda & laudãs; quia gloria Libani data eſt ei; decor Carmeli, & Saron.* Aperiũtur enim nũc ibi oculi cæcorũ, patent aures ſurdorum; ſalit claudus vt ceruus, aperta fit lingua mutorũ, *quoniam ſciſſæ ſunt in deſerto aquæ, & torrentes in ſolitudine.* *Pſal 131.* *1. Theſſal. c. 4.* *Cœnobij ſtructura.* *Iſai c. 35.*

CAPVT XII.

Pyrminius confirmator fidelium.

SAnctiſſimus igitur vir, more ſolito, ardentiſſimæ inſtabat prædicationis officio; omniumq; ad ſe veniẽtiũ corda, melliflua debriauit Sophia. Vnde multitudo vtriuſq; ſexus numeroſa, nõ ſolũ ex illa ꝓuincia, verũ ex alijs etiã regionib⁹, ſanctæ opinionis odore attracta cõfluere nõ ceſſabat; quę non ſolũ exhortationis eius virtutẽ deſiderabat, verũ etiã ſalutiferæ impoſitionis Confirmatione vngi flagitabat. Sed, quia loc⁹ erat arct⁹, duorũ videlicet fluminũ cõcurſibus adſtrict⁹; præſertim, cũ religionis cœtui ęgrè ferret fœmineũ ſexũ miſceri; ceſſit ad priora loca tabernaculorũ; quatenus ibi commodius atque opportunius poſtulatũ expleret miniſterium. Cum *Confirmationis Sacramentũ ardenti ſtudio Chriſtiani frequẽtant.*

Digitized by Google

que huic feruentius inſiſteret, Sacerdotis ſui beneuolentiam cæleſtis gratia glorioſo illuſtrauit miraculo. Nam cum ſanctę Cõfirmationis opus ob nimiam multitudinem prolixius exerceret, contigit oleum ſacratiſſimi Chriſmatis, euacuatis ampullis iam deeſſe. Vnde anguſtiatus vir eximius, curre, inquit, miniſtro velocius; ampullas deporta ad cœnobium, vt eas iterato implens referas nobis ſancti liquaminis vſum. Ille, vt iuſſis morem gereret, agili motu arripuit ampullas; ſed mox vt eas eſt intuitus, offendit ſancto liquore vſque ad ſummum ditatas.

Chriſma deficiens de cælo ſuppletum.

Hic in promptu eſt conſiderare; quàm fidelis Dominus in verbis ſuis exiſtat. Sic enim promiſit obſecutoribus ſuis: *Ecce ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationē ſæculi.* Inuenit profectò cor ſerui ſui iuxta cor ſuum, cui dignatus eſt cooperari. Elucent merita Præſulis almi, per quæ mirabilis & magnificus oſtenditur Deus. Exprimitur quoque euidentius miſericordiſſima & efficaciſſima Spiritus ſancti potentia; quæ fidem noſtram adhuc inſtruit & ædificat, vt certiſſimè credamus, cum nos inuiſibilis gratiæ vnctione à peccati næuo lauare; qui viſibilis olei liquore exhauſtas ampullas voluit & valuit replere. Ideò nos iugiter aptare & conformare oportet apparatæ Deitatis gratiæ; quia nullo modo vult deſerere, quos ſibi promptos cernit exſiſtere.

Matth c. 28.

Confirmationis gratia.

Contemplans igitur miniſter tam euidentis miraculi virtutem; non diſtulit manifeſtare ſancto Pontifici exhibitam gratiam. Aderat adhuc maxima plebis concio, quæ tanti ſigni admiratione perculſa, non eſt facile dictu, quanta mentis iubilatione, quanta corporis exſultatione, præconia Chriſto ſoluebat. Funduntur ex intimis præcordijs grata ſuſpiria; tripudiant lætifico geſtu corpora cunctorum, non valentium inuenire, quibus motibus exprimant percepta gaudia.

S. Pyrminij gratiarum actio ob chriſma cælitus acceptum.

Præſul autem venerandus huiuſcemodi verbis Domino gratificabat: Domine Deus omnipotens, qui es factor non exiſtentium, reperator pereuntum; tu tempore priſco eſurientem in deſerto populum cœleſti manna recreaſti; ſitientem de petra manante riuo potaſti; tu iterum tempore recentiori, quina hominum millia, quinis panibus biniſque piſcibus ſatiaſti; tibi gratias referimus, laudes præcinimus; eo quod in præſentiarum non dedignatus es noſtræ quoque exiguitati, tuæ largifluæ bonitatis ſigna monſtrare; impendens ſubito oleum, quod non exſtitit; vt mundares & ſanctificares quod immundum & perditum conſtitit: tibi honor & gloria in ſæcula ſæculorum.

His dictis Præſul almifluus non ceſſauit confirmare cunctos, qui ſuper-

Digitized by Google

ſuperuenerant. Nam eo copioſius & deuotius affluebant, quo ſe cęlitus dato nectare initiandos ſciebãt; nec antea ſanctum potuit peragi miniſterium, quam conſummato diei tempore immineret veſperum. Quo minitãte noctis tenebras offundere mundo, vniuerſi ſacra benedictione muniti, remeabant ad propria, pleni gaudij refectione ditati.

Illuſtriſſimus autem vir VVernherus, quæ pii cordis deliberatione ſpopondit, omni alacritate implere curauit. Nam & ampliora, quam vouerat ſoluere certauerat; vt non ſolũ obligationis minime fieret reus, verum dein ſuperadditis erogatorum numeris, æternum remuneratorẽ ſibi potius faceret debitorem. Inter plurima deniq;, quæ liberali animo deprompſerat, obtulit quoq; maximos limites in ſaltu, qui Vogeſus dicitur; in quo villa extat, habens vocabulum Pyrminishuſna *; eo, quod ibi prouiſores gregum Cœnobij ſancti viri primo ſua metati ſunt tuguria. Subſequẽti etiã tempore directi ſunt à Præpoſitis atq; ab alijs ſanctiſsimi monaſterij miniſtris, tam ſeruilis quam liberæ conditionis viri; q loca prædicti ſaltus perſcrutantes, nec non inutilia eius arbuſta exſtirpantes, plurimarum para uere commoda villarum; in quarum ambitu quæq; excolentes diu infertilia, gratiſsima ex eis reddidere noualia; quorum reditibus vtentes, in præfato degentes Cænobio, tam carnali, quam ſpirituali tripudiant beneficio. Æmulanteſ autem liberaliſsimum præfati VVernheri exemplum poſteri eius quam plurimi, multique alij benignitatis affectu repleti; ad ſuſtentandas vineæ Domini vites, vltrò ſe ſuaque præbuerunt.

VVernheri Dynaſta donatio Hornbacenſi Monaſterio facta.

Pyrminis huſa.

Poſſeſſiones prædiorum aucta.

Deniq; ex vtriuſq; præfati ſaltus partibus, plurima condonauere prædia; quorum nomina ponere ſuperſedemus. Proinde penſanda mira gratiæ ſupernæ diſpenſatio; quomodo ſe diligentib. his, *qui ſecundũ propoſitũ vocati ſunt ſancti, omnia cooperari* tribuit *in bonũ*. En cernere poſſumus, qualiter iſte Præſul Deo deuotiſsimus, ad præparãdos cęleſtis vſurę fructus inſtigat excolere culturę terreſtris vſus; &, dũ ſummorũ intentus meditatur lucrũ, infimorũ accipit famulitiũ.

Roman. 8.

Quæ licet tranſeundo finẽ habeant, his tamẽ qui eis recta vſi ſunt intẽtione, fructificant ſemper manentis gaudij diuturnitatẽ. Quid verò his præparent qui in eis aliter, quam à Deo ſit conſtitutum, verſari geſtiũt, ex aduerſo colligi poteſt. Rationales quidem animæ in id conditæ ſunt ordinis; vt famulantem infimorum habeant vſum, ſummorũ vero appetant fructum. Hunc ergo obſeruantib. ordinẽ, omnia cooperãtur in bonum. Econtra, qui ſuma ꝑ nihilo penſant; imis autẽ delectantur vt ſumis, omnia cooperantur in malum. Et ratione id cadit, vt illis in pmio cumuletur vitæ æternitas; iſtis in ſup-

Temporaria bona quomodo ſpiritalibus ſubſeruire debeant.

Digitized by Google

plicio perpetuæ mortis atrocitas: illis exſultationis immenſitas, iſtis mæroris immanitas: illis honor perpes & gloria, iſtis opprobrium indeficiens & ignominia.

Obſecrare nũc iuuat, te beatiſſime Chriſti Sacerdos; vt pijs apud eum obtineas interuentibus; quo ſua nos illuſtret gratia, quæ terrenos in nobis affectus interimat, cęleſtiũ appetitus incitet & augeat; ꝗcquid tranſitoriæ facultatis ſe ſubijcit, ad vſum diſpenſare doceat, non ad fructũ; teq; ducem & præuiũ noſtrum ſequentes, per tẽporalia quæ nobis præparaſti commoda, æterna procuremus præmia.

Capvt XIII.

Bonifacio notus & familiaris.

VVizeburgum Monaſterium inſpicit.

POst hæc Præſul egregius iter ſuum ad locum iocundiſſimũ, qui vocatur Wizeburg deſtinauit; ibique gratiam; qua redundabat plurimis impertiens, à ſæcularis vitę ſcoria purgatos, religioſæ diſciplinæ excudit æmulos. Hic quoq; ſicut in reliquis eius conſtructionib. efficaci cõparatione adſtitit Chriſtus, qui corda multorum eo igniuit ſtimulo; vt prædia poſſeſſionesq; ampliſſimas eidẽ loco ſubrogarent: Præparatumq; eſt in breui cœnobium Dei ſeruitio aptiſſimũ, & ſæculo renuntiantibus tutiſſimi ſtatio portus; vbi non paucis fratrib. ſpiritalis exercitij feruore coadunatis, honeſtiſſimã atq; diſcretiſſimã B. Benedicti regulã obſeruare Pater almus inſtituit; & ſic ad Horbacenſe cœnobiũ reuerſus eſt per ſuã ſemitã; quæ ob pię priuilegiũ memorię ad in pręſentiarum vocatur Sancti callis Pyrminij.

S. Pyrminij callis.

Ex huiuſcemodi ergò piorum operum ardoribus, fama beati viri longè lateq; percrebuit; adeò, vt Eximius Antiſtes Bonifacius, qui tunc Moguntinæ Metropolitanæ videlicet vrbis ſedi præerat; & à primæuæ ætatis pueritia digno exſequi ſtuduit opere quod præfigurauit in nomine, viſitandi eum gratia adire diſponeret; & ad ipſum Gamundij locum venire non omitteret. Quem beatus excipiens Pyrminius, magno gratulabatur affectu; quod à tanto meruit viſitari Sacerdote. Æſtimare datur, quanta in vtrorumq; cordib. extitit lętitia, quam copioſę exultationis affluẽtia, ex ſancti Spiritus manans inundãtia; dum vterq; alterũ conceſſa participat gratia; vterq; docet & diſcit; vterq; Chriſtum indit & haurit: & quanto ꝓlixiorib. mutuo ſe donant colloquijs, tanto ſtrictiorib. in Chriſti amore connectuntur vinculis. Felices iudicandi, qui tantorũ Antiſtitum intuebantur amplexus, fide & veritate grauidos, puritate conditos, ſanctitatis vigore fœcundos; quorũ oſcula dulciſſima; charitatis nectare redolẽtia, ſancti Spiritus irrorabant chariſmata. Amoris itaq; diuini inſtinctu aliquantulũ temporis pariter tranſigere decreuerũt, vt ſaluberrima collationis efficacia, de ſtatu Eccleſiarũ ſanctarũ, de

Apud Gamundium S. Bonifacius & S. Pyrminius mutuo officio & alloquio conuenientes fruuntur.

vniendo

Digitized by Google

vniendo in vera pacis concordia ritu plebiũ commiſſarũ, multa ꝓponerent, vtiliſſima quęque deliberarent. Hinc ſalutiferę exhortationis munere ditati, imo fraternæ conſolationis manu roborati, læ tiſſimo congratulabantur affectu.

Capvt XIV.

Bonifacius Prædicator Euangelij.

Sanctvs autem Bonifacius Deo multimodis gratificans; quod in Beato Pyrminio ampliorem vulgato reperiſſet gratiam; mutua benedictione data & recepta redijt ad ſua. De cuius meritorum viuacitate aliqua huic inſerere opuſculo, animus parturit; quibus decurſis, terminum materiæ, noſtro conſecrabimus Pyrminio.

Præfatus namque Sacerdos, vt athleta bellicoſus, in Chriſti militia decertans, ſe nauiter exſerere, ferociſſimam gentem Freſonum aggredi conamen habuit; vt ſi quos ibi ſpurciſſimo Dæmonum cultui ſubtrahere poſſet, ſuauiſsimo Chriſti iugo ſubderet. Erat quippe adhuc magna ipſius gentis pars veræ fidei extorris; fædiſsimis Paganiſmi ritibus dedita, & barbarica immanitate multimodis effera atque profana. Cum autem illuc per Rheni fluminis alueum iam proficiſceretur; contigit eum ad quendam deueniſſe locum; in quo piorum operum commorabatur fæmina; quæ & ipſi grata præbuit hoſpitij commoda. Hæc etiam habuit Capellã manſioni proprię contiguè adhærentem; in qua orationis penſum iugiter ſoluere conſueuerat. Ibi quoddam pendebat vas fuſile, mediocris videlicet ponderis, vulgaris hoc vſus Scellam nominat; quod miræ ſonoritatis dulcedine, audientium ſenſus afficiebat. Illud vir almus, ſi quãdo à propoſiti operis labore Deus ſe remeare concederet, ſibi dari à prędicta Deo dedita poſtulauit. Verùm illam ſciens nil tanti viri precibus negare oportere; liberaliſsimo mentis affectu reuertenti ſe præbituram fore ſpopondit.

S. Bonifacij in Friſiam expeditio.

Matrona S. Bonifacij hoſpita.

Campana minor Scella.

Capvt XV.

Bonifacius Martyr miraculis clarus.

Miles vero Domini ſtrenuus inde ꝓfectus, ſicut animo ꝓpoſuit, Freſiã venit. Vbi tenaciſsimo fidei trilice armat⁹, ac inſuperabilis fiduciæ galea munitus; limatiſsimo Euãgelicæ veritatis cuſpide, hoſtes acerrimos terebrandos aggreditur. Proinde ſuperus Imperator agonizanti opitulans Militi, multorũ cordibus infixit ſalutaris verbi ſpicula: quorum acumine ſalubriter ſaucij, lucis fomite ſuccenſi, prioris nebulam deteſtantur erroris; ac intima compunctione deuicti canere incipiunt: *Sagittæ tuæ acutæ Regũ potentiſſime.* Deinde ſi-

Pſal. 119.

de ſiniſtræ partis abdicant conſortium, dexteræ adſciſcunt contubernium; ac in omnibus ſacri Præſulis obſequuntur dogmati. Qui eos efficiens almo Baptiſmate candidatos, perfectam Chriſtianæ religionis obſeruantiam perdocuit; peruigilique inſiſtens cura effecit, vt qui ante fuerant infeſtæ hoſtilitatis armigeri, electæ ciuilitatis fierent manipli. Alii vero Freſonum, qui Babylonicæ conſpirationis caſtra deſerere noluerunt; potiuſque ſub Nemroth militare, quam Chriſti iugo ſubdi cenſuerunt; declinantes in obligationes, inuidię ſe ſquamis armant; peſſima conſtruunt molimina, tempus operiuntur opportunum; quo virum Dei ſibique adhærentes, inuadere atque obruere valeant. Conceptum itaque vipereo ſemine ſcelus, celeriter parere geſtiunt. Nam conglobato impiæ ſocietatis agmine, Antiſtitem ſanctum omni crudelitatis rabie inſequi properant. Quem pij operis exſecutionibus inſtare oſtendentes; ſine mora vna cum pluribus ipſi adhærentibus trucidant. Quod ideo mira Dei diſpenſatio fieri permiſit; vt famulum ſuum inſigniret triumpho Martyrij; & in die iuſti examinis ſeuerius puniret contemptores oblatæ ſalutis. Ille namque trucidatus in terra, limatior cæli fulget in aula. Momentaneã paſſus eſt pœnam, per quam perpetis gloriæ nactus eſt palmam. Iſti verò miſeri ignorantes ſcriptum: *Omnis qui accipit gladium gladio peribit.* perpetrati ſceleris horrore omni hora torquentur; commiſſi piaculi conſcientia tamdiu confunduntur; donec ipſius ſcripturæ ſententiam ſuis operibus interpretati ſunt. Deniq; hoc ex diuina vltione promeruerunt, vt proprij furoris rabie conuerſa, in ſemetipſos inſurgerent, ac ſe inuicem mutuo, extractis gladiis, perimerent. Quibus nullus ſuperfuit, vno excepto, qui ab huiuſmodi pernicie exemptũ ſe putauit; ſed alio mortis genere vlciſcentem manum non effugit. Nam morbo intercutis inuaſus, totus cœpit ſcaturire vermibus; donec artubus miſerabili peſte reſolutis, digna cõſummatus morte cunctis perpendere daret; quod Deus vltionum Dominus, retributionem reddit ſuperbis; & quod vindictam expetit à Deo *ſanguis Sanctorum qui effuſus eſt.*

S. Bonifacij & ſociorũ Martyrium.

Matth. 26.

Interfectores mala morte puniti.

Exquiſita vnius mors

Poſt hæc, quicunque beati viri familiarium ſuperſtites necis extiterant, cohortabantur quos pietate poſſeſſos repererant; vt ſe benignitatis ſolatio adiuuarent; Præſulis almi reliquias componere; & ad regionem, ex qua illuc venerant reportare. Eius rei dum eos diuina gratia compotes efficeret; ſacra oſſa recolligunt, feretro imponunt, hymnidicis concentibus canori, per eandem viam, quâ venerant remeare cæperunt. Cumque itineris tantum exegiſſent, vt per diei vnius interuallum eo venire facultas eſſet, quo Dei Ancil-

Tranſlatio S. Bonifacij verſus Vuldam.

Tintinabulo ſonus ſpontaneus

la bea-

la beato viro accommodabat hoſpitium; ecce tintinabulum, quod habebat deſponſum, nulla re, quæ videri poſſet impellente, vltro ſe cæpit agitare, plectrique ſui pulſu monita ſolitam ſonitus dulcedinem propinare; nec ante, mirum dictu, reboare quieuit, quam beatæ reliquiæ in ipſum deportatæ ſunt Oratorium, in cuius cacumine fuerat appenſum. Verè Deus Omnipotẽs Angelica id agitari iuſſit adminiſtratione; vt perſpicuè intelligere daret, quam ſuauibus Anima illa in cœlo frueretur melodiarũ cantibus, cuius in terra defuncto corpori, inanimatæ materiæ aggaulizaret * ſonus. Pro tanti ergò ſigni beneficio laudibus Deo celebratis; oſſa venerandi Præſulis Moguntiam deportabant, ad ſuæ videlicet Diœceſis ſedem. Ibi adunato copioſo Cleri plebiſque cætu, ad Vuldam vſque cum omni honore tranſtulerunt; Vbi, ſicut ipſe corpore viuens iuſſerat, eum cum hymnis & pſalmodiis collocauerunt. Vt autem pius Dominus exprimeret meritorum Martyris ſui vigorem, multitudinem populi, qui ob prolixum iter oppido fatigatus erat, magno gratiæ ſuæ releuauit impendio. Nam riuus ibi decurrens tantam ſubito fertur eructare piſcium copiam; vt quamuis innumerabilis caterua adeſſet, omnibus tamen ſatiem plenam inferret. Cunctorumque corda grandi ſtupor percelluit admiratione; quod ipſe, qui olim in deſerto ex duobus piſcibus ſatiauit quinque millia hominum; nunc eodem benignitatis fonte redundante, ſubito propter Antiſtitis ſui dilectionem, tantam fieri iuſſit piſcium copioſitatem; quæ maximæ turbæ mederetur indigentiæ. Tanto igitur munere Dei refecti, tam viuaci Martyris interceſſione muniti, in ſua quique ſunt regreſſi. Condonantur quoque in ipſo loco ex tunc vſque in præſentiarum multa beneficia quærentibus, poſcentibus & confidentibus in beati viri ſuffragia; præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto, cui perpes gloria manet in ſæcula.

** αὐλίζειν tibia canere.*

Apud Fuldam improuiſa piſcium copia pia multitudo reficitur.

CAPVT XVI.

Pyrminio ablata campana ſurdeſcit.

EX occaſione ſiquidem aduentus S. Bonifacii ad Beatum Pyrminium, extra inchoatæ materiæ ſemitam digreſſi ſumus. Attamen non offendet iſta digreſſio, cum ad noſtrum redeuntibus Pyrminium, occurrit referendum per ipſius declaratum merita, ſimile miraculum.

Vuido nempe de ſtirpe ſupra memorati Werinheri progenitus, Cœnobium Horbacenſe propria tenens in ditione, deuotus erga id nimium extitit; qui & plurima conferens donaria, oratorij ſancti faciem ſtructuris eminentioribus ornauit; amplo auri & argenti

VVidonis in Horbacenſe Cœnobium munificentia.

Digitized by Google

ſplendore poliuit; & vbicunque facultas ſuppeditauit, ſagaciter & ſtrenuè promouit.

Idem ac cāpanum transfert in Locvvilare.

Verum aliquando non boni conſilij vertigio actus, contra hæc agere non eſt reueritus. Quoddam itaq; campanũ, quod ob electæ materiæ maſſam, & rite mixti metalli temperaturam, magnam ſonoritatis habuit elegantiam, Oratorio almo auferri, & ad locum, qui Locvvilare nominatur, præcepit transferri. Sed quia in hoc perperam, atque contra Sanctum Pyrminium egerit, celerius recognouit; non experientia vltionis, ſed clementi euentu ſigni mirabilis. Nam prædictum fuſile, poſtquam in loco prædicto eſt ſuſpenſum, nullum omninò valuit edere ſonum, penituſq; mutum manēs & inhabile, perſtrinxit omnes grandi ſtupore.

Reſtituit animaduerſo miraculo.

At, vbi præfatus Vuido tremore & horrore perculſus ad almum illud referre iuſſit Cœnobium, iuxta priſtinæ ſuauitatis dulcedinem, iocundum cunctis & delectabilem recepit & edidit ſonum.

Hinc euidens viri beatiſſimi diuulgata eſt ſanctitas, hinc certior ſpes & fiducia maior fidelibus exorta eſt ad eius poſcēda ſuffragia; cuius apud Deum tantum cernunt ponderare merita. Hinc eius vegetatior tutela Cœnobio, cuius res non audent appetere, quas norunt tam robuſto protegi defenſore.

CAPVT XVII.

Pyrminius contemplatiuus.

Philip. 3.

QVI patronus eximius, poſtquam ab eo receſſit Beatus Bonifacius, alacrius in ſancto feruebat opere; & quaſi antea nil egiſſet, *quæ retrò ſunt obliuiſcens in anteriora ſe extendit,* omni vigilantia & ſtrenuitate.

Monaſteriorum ſtatus quem S. Pyrminius formauit.

Cumque iam locorum à ſe conſtructorum prouectus bene vidiſſet compoſitos atque ſtabilitos; filioſque ſuos, quos abſque numero genuerat, vitalium operum perpendiſſet edere fœtus, tempus eſſe taxans à practicæ laboribus deſiſtere, in Thoricam totam mentis conuertit aciem; ac multifariam Liæ ſollicitudinem deuitans, toto animi feruore in Rachelis flagrabat amore. Huius cupitis amplexibus iam gliſcens adhærere, non noctibus, non diebus adolere ceſſabat orationis thymiama; crebræ lachrymarum effuſioni, ſubiiciens alimentum ab irriguo ſuperiori. Huiuſcemodi intentioni deſeruiens agone infatigabili, perpendit iam tempus imminere, quo immarceſſibile deſudationis ſuæ præmium recipere deberet.

CA-

CAPVT XVIII.

Obituri Pyrminij ad fratres monita.

TVNC acceerſitis in vnum cætibus filiorum, nonne hac breui videtur eos exhortari admonitione? Noſtis Fratres dilectiſſimi, quomodo à primo mei ad vos tempore aduentus, prouidentiam veſtræ ſalutis exſequutus fuerim, nil mei mihi reſeruauerim, nil pepercerim, veſtrum meditans profectum, veſtram verſans vtilitatem. Nunc igitur, quomodo opitulante Chriſto, certamen bonum certaui, curſum conſummaui, fidem impertitæ gratiæ ſeruaui, veſtrum decreui commonefacere ſtudium; vt eum, qui vos ad ſuam inuitauit gratiam, firma fide colatis, ſpe ad ipſum certa tendatis, in eius charitate feruida, bonorum operum exſecutione proficere ſtudeatis. Recolite, quod ad ſuſtentandos vos, & in Dei ſeruitio corroborandos, poſſeſſiones amplas, & prædia vobis prouidi. Adſtitit enim mihi ſuperna gratia, & ad hæc eroganda multorum animauerat corda. Conſulite vobiſmetipſis, conſulite, vt per terrena, quæ vobis præparaui commoda, æterna procuretis lucra animarum veſtrarum. Nam ſi, quod abſit, egeritis contra, credite mihi, credite, mutabitur in diſpendium, quod proficere debuit in emolumentum. Scrutamini igitur Scripturas diuinitus allegatas; in quibus conſiderare poteritis, quid facere iubeat Deus, quid prohibeat; quid ſummum ſit bonum, quid medium, quid infimum, quo vti oporteat, quo frui & delectari conueniat. Sedeat vobis animo, præcipuè in humilitate verſari; patientiam amplecti; & in fraternitatis amore, abſque fuco ſimulationis manere. His, ſi attenderitis, erit vobis Sanctorum omnium interceſſio præſentior, Chriſtus placabilior, optatorum prouentus efficacior; donec mereamini in cæleſti regno, æternæ felicitatis compotes fieri.

CAPVT XIX.

Sepultura Pyrminij.

HIs dulciter prolatis, artubus corporis iam ſe in primordia ſui reſoluentibus, animam cæleſti viatico armauit; atque omnigena virtute redimitam, ac meritorum diuitijs plenam, tertio Nonas Nouembris ſidereis ſedibus immiſit. *Moritur.*

Cuius exit⁹, licet nō eueniret ſanguinis effuſione, martyrij tamē

non

non caret honore; qui ſemetipſum penitus abnegans, omni vitæ ſuæ tempore, mortificationi crucis Chriſti carnem ſubigebat, ac totis animi inceſsibus Chriſtum ſequebatur. Nempe, ſi crudelitas perſequentium fortaſsis immineret, gaudēs ſupplicia quamuis immania ſubiret. Non ergo Abraham ideo obedientia minor, neque Iſaac immolationis merito indignior, quia de cælo veniens Angelus prohibuit effici, quod voto affectabatur impleri.

Miracula poſt mortem edita. Corpus autem ſanctiſsimi viri à fidelibus eſt collectum, & in ſui Cænobij oratorio cum omni reuerentia conditum; vbi iugiter ſanitatum beneficia abſque numero impenduntur. Deniq; cæci lumen recipiunt, claudi greſſum, ſurdi auditum; & quocunque iniquitatis genere veniunt vitiati, compotes incolumitatis effecti, redeunt læti; obtinentibus hoc Præſulis ſacratiſsimi meritis apud potentiſsimum reſtauratorem totius boni auctorem Iesvm Chriſtum Dominum noſtrum, cui cum Patre & Spiritu ſancto manet vna Deitas, par poteſtas, incomprehenſibilis maieſtas per infinita ſæcula. Amen.

Explicit vita S. Pyrminij Epiſcopi Caſtri Melth.

AD

Digitized by Google

AD VITAM S. PYRMINII.

CLARVM in Alemannorum & Vogeſi regione S. Pyrminij nomen, ſed litteris haud probè cuſtoditum. Id quod cum ante tot ſæcula animaduertiſſet Othlonus Cœnobita Fuldenſis, intercedere temporum iniurijs, & quod Apoſtolici viri famæ adhuc ſupererat, id mittere in litteras ac poſteritati prodere, publicè intereſſe putauit. Ac optaſſem equidẽ Scriptores eos, qui S. Pyrminij actiones vitæ præclaras litteris mandaſſe perhibẽtur, tam diu non detineri, ac viuere in tenebris. Etſi vt ætas eorum fuit, ſi Othlonum tempore non multum ſunt antegreſſi dubitare cogar, num plenius aliquid & vberius ab ijs exſpectari par ſit, quod Othloni diligentiã fugerit. Othlonus profectò in maiorũ veſtigijs pedẽ poſuit; at quod euagetur, & in mores ſe eius diffundat oratio, id cõſuetudine temporum ſuorum fecit; & hic verò induſtriâ peccauit. Vbi enim in Prologo Scriptorum incuriam culpat, qui ante actæ ætatis S. Pyrminij rationẽ nullam habuere, & pauca in Pontificatu ab illo geſta litteris tradita, vel obſcurè expoſita, queritur, ſuarum partium fore profitetur, hæc ipſa clarius, & operoſius exprimere; id eſt, ſententijs, & verborum lacinijs, exornare. At Othloni interim operam grata laudabit poſteritas, cuius beneficio S. Pyrminius illuſtrius nomen accipiet, & plurium in ore ac ſermonibus verſabitur. Meminit in Martyrologij ſui annotationibus Molanus VVarmannũ Comitem à Dilingen erudito volumine S. Pyrminij vitã proſequutum, qui Comes ad annum vſq; MXXXIV. in viuis extiterit. Eâdem in Palæſtra ſudaſſe Henricum Comitem à Calue Augiæ Abbatem circa Chriſti annum MCCX. Neutrius lucubratio, quod ſciam, adhuc publicũ accepit. Tritthemius quoq; in Breuiario hiſtoriæ Francorũ, originale volumen vitæ S. Pyrminij penes ſe fuiſſe, ſcribit VVicelius Chori Sanctorum libro XII. haud obſcura dat ſigna lectam ſibi hanc ipſam quam vulgamus de S. Pyrmino hiſtoriã. Inſpeximus etiam mediocri vetuſtate Treueris in Hagiologijs S. Maximini, MS S. Pyrmini vitam, nullâ capitum diſtinctione, non tam ſententia quam oratione ab Othloni narratione diſcrepantem; quanquam Othloni iſtâ cenſeatur vberior. Pyrminus in SanMaximiniana fertur vtraq; lingua, Francorum & Romana, prædicare ſolitus. Othloni ne diutius lateret, religio effecit, & induſtria Reuerẽdiſs. in Chriſto Patris ac Præſulis Adami Peerz

Othloni inſtitutum & ſcribendi ratio.

Scriptores vitæ S. Pyrminij

Argentinenſis Eccleſię Suffraganei, qui cum nobilis illius Epiſcopatus Eccleſias & Monaſteria ꝑ muneris amplitudine obeundi ac inſpiciendi ꝓuinciam ſuſtinet, has veterũ monumenta conſeruandi eruendiq; partes, vt ſuſcipit libenter, ita facili & beneuolo cum amicis animo cõmunicat. Ab hoc igitur miſſum ad me ſcite pictum, & emẽdata ſcriptura apographũ vitæ, in quam obiter hæc ſcholia elaborauimus, alibi de S. Pyrminio non rarò, ſi Deus volet, ſermonem habituri.

Prologus ad Liudolfum Archiepiſcopum.

LIVDOLFVS hic Treuerorum Archiepiſcopus eſt, vt equidem interpretor; cum eius nominis hac ætate alium vicinis in Eccleſijs Archiepiſcopum non reperias; & in eum tum temporis nota tum perſonæ commendatio, tum Othloni æuum plane conſpirẽt, nec iniuria Liudulfum Hermannus Contractus, *virum doctum*, anno MVIII. quo deceſſit, appellauit. De Othlono, tertio libro Moguntiacarum rerum Serarius noſter inquiſiuit, & vitam S. Bonifacij ab ipſo, vt Caniſiana editio ſuadebat, conſcriptam, hiſtoriæ ſuæ intexuit.

Othloni ætas. Coniicit autem Othlonum vixiſſe ſæculo XI. currẽte, ſub annum ſcilicet Milleſimũ quinquageſimũ & vltra quod excurrit. Ergo adoleſcẽtior vitam S. Pyrminij ſcribere aggreſſus ſit. *Liudolphus Treuir. Archiepiſcopus.* Nam Liudolphus Treuerenſis ex Goslarienſi regali Eccleſia, quæ ſeminarium tunc erat Epiſcoporum, prodiit ad Epiſcopatum an. DCCCCXCIX. & vſq; ad MVIII. in eo pſeuerauit. *Othlonus an autor vitæ S. Bonifacij?* Nec tamen mihi tempero, quin moneã, vtramq; vitam cõponenti diſcrimẽ mox ingens appariturum, quâ ſtylo, quâ ſcribendi prudentiâ, inter hanc Pyrminii, & illam S. Bonifacii, quæ priori vtiq; herbam porrigit, & ambiguum facit, num illa Bonifacianæ vitæ exegeſis, huic adſcribenda ſit.

CAPVT I.

S. Pyrminius cuius loci Epiſcopus? Obtinuit ſedem Epiſcopatus in Caſtello Meltis.

NON facilis ad diſtrahendum hanc litem arbiter occurrit. aliis Meldenſem Epiſcopum, aliis Metenſem fuiſſe pugnantibus, qua de re nos in Metenſium Epiſcoporum Albo diſſeruimus.

S. Pyrminij dubius Epiſcopatus. aliis. Si ad locum hunc Othloni attendimus, procliuior in Tritthemium, & Paulum Voltium cadet aſſenſus. Ille in Epitome Francorum hiſtoriæ. His temporibus (Theodorici Regis) claruit in Gallicana

licana Francia S. Pyrminius, ex Monaſterio S. Mauri Abbatis Epiſcopus Meldenſis, in Prouincia Senonenſi. vir doctrina & ſanctitate admirabilis; qui pro Chriſti amore fidem rectam prædicaturus populis, in partes venit Germaniæ; vbi multos verbo & exemplo ad cultum veritatis conuertit, & plura Monaſteria fundauit. *Meldenſis Epiſcopus.*

At Voltius. S. Pyrminius ex Monaſterio S. Mauri Andegauenſis lectus eſt Epiſcopus, ciuitatis non longè à Pariſiorum Lutetia diſtantis quæ gallicè Meaulx, latinè Melda vocatur. Hic ad promouendam Chriſti fidem; poſthabito Epiſcopio. Gregorij II. Rom. Epiſcopi permiſſione, ad Galliam & Germaniam venit, &c,

At arbitrum tamen hic capere temporarium, ſi lubet, accipe Boicarum rerum illuſtrem Scriptorem, qui cum vtriuſque Altachii Monaſterii conditorem Vtilonem Boiorum Ducem celebrauit. hiſce ædificandis, ait, Pyrminii hominis ſanctiſſimum conſilium ſequutum. Pyrminium autem ſiue Meldenſem ſiue Metenſem Epiſcopum ferunt. At fidem tabulæ Eccleſiaſticæ neutrobi firmãt. eo Meldis aut Mediomatricum vrbe ſiue natum, ſiue profectum, ſiue vtrumque nomen corruptum eſſe, quam in alterutra, Epiſcopum extitiſſe magis credam. Hæc ille ex tabella, ſed manu ſuſpẽſa, *Lib. 5 Boic. rerum.* *Metenſis aliis Chorepiſcopus.*

CAPVT II. III. ET SEQ. VSQVE AD XI.

Cuius accerſitu, permiſſu: quorum fauore auxilioque, & quando S. Pyrminius venerit in Germaniam, vel Alemanniam.

HÆc enim ſumma fere rerum, quæ octo capitibus hiſce continetur.

Sintlaz inter Alemanniæ ſeu Sueuiæ primores, vir locuples & religioni impenſè deditus, cum in Gallia pietatis cauſſa peregrinaretur, S. Pyrminium primus inuitauit ad opem ferendam ſuæ gentis hominibus, iam tum paſſim aut indolis prauitate, aut recti & melioris inſcitia in priſtinam impietatis barbariem & gentilium errorem prolapſis. Colebat is vicina Ancronii lacus arua & fundos in iis poſſidebat amplos, dominus inſuper clariſſimi nominis Inſulæ, quæ medio Rheni alueo nata olim Tiberium Cæſarem pro arce bello Vindelico vſum B. Rhenanus ex Strabone ſe rectè collegiſſe putat. *Sintlaz vir in Alemannia præſtant.* *Acronii lacus Inſula dominus.*

Et huic certè Inſulæ, quæ medium milliare Germanicum ſpatio colligit, viri nomen conſtanter adhæſit. Etenim donatione, Caroli magni, qua Augienſis Monaſterij poſſeſſionibus Vlmam celebrem nunc Imperij ciuitatem adiecisse traditur. Augiam ibi Inſulam nominat, in Alemaniæ partibus ſitam, & Sintleoheſuua nuncupatam; diploma citante ad Generationem XXVIII. Nauclero. Protulit & aliud magni Ottonis Chriſtophorus Hartmannus in annalibus Heremi Deiparæ Matris, datum anno DCCCCLXV. in Inſula Sindliezeſovva, id eſt in Augia, quam hic Othlonus cap X extulit hoc præconio. *O quondam ſterilis & horrida, nunc amœna & fertilis Ovva.* & præcedenti locum appellarat, Sinlacis Ovvam. Nec ab his abit in Augiæ origine Bruſchius, aſſerens à Gallico quodam Præfecto Sindeleſio ſic dictam, qui Inſulam iſtam S. Pyrminio excolendam, incolendamque dedit. falſus in Gallico Præfecto, quem inter Sueuorum optimates, referri oportuit.

S. Pyrminium inuitat in Alemanniam.

Quia igitur non longè ab vrbe Conſtantia, Sindlacis beneficio hæc oportunitas S. Pyrminio propagandæ religionis per Alemanniam & vicinas regiones oblata, ſapienti ipſe conſilio ſummæ ſedis autoritatem conſulendam, & adeundum Pontificem ſibi putauit, à quo tanquam Eccleſiæ capite Apoſtolicæ miſſiones, & Legatorum iurisdictio, ſiue ſacrorum poteſtas profluere & pendere ſolet.

Gregorius II autor S. Pyrminio religionis propagandæ.

Pontifex, cuius autoritate S. Pyrminius prædicandi, luſtrandique, vel erigendi iacentis Eccleſiaſticæ diſciplinæ partes prouinciam ſuſcepit, nullus ab Othlono exprimitur. Gregorium II. Voltius ſua an maiorum ſententia autorem ei factum huius legationis rectè prodidit. Amplectitur enim Pontifex ille Theodorici Francorum regis ætatem, qua & Pyrminium flóruiſſe conſtat; & à Gregorio ad hunc regem datas litteras, ita vt regi, & Proregi Carolo Martello iuxta commendatus, in pleno Epiſcoporum Alemanniæ & Franciæ conuentu relatione de collapſis Cleri populique moribus facta, receptus ſit omnium conſenſione Magiſter, & diſciplinæ Inſtaurator Pyrminius. Idq; diſerte cap. VII. Othlonus atteſtatur.

Theodoricus Francorum rex & C. Martellus S. Pyrminio fauent.

S. Pyrminio fautores ac bene merentes in primis Euangelij & religionis propagandæ affuere Theodoricus Rex & Carolus Martellus: quibus alij addunt Berchtoldum ac * Nebum Alemaniæ Duces, ſed fiduciarios; nam rerum vis penes Carolum fere Martellum Maiorem Domus, ſiue Proregem, aut Magiſtrum Equitum,

Bertoldus & Nebus Alemanniæ Duces
** Vebum.*

quitum, ſtetit. De Theodorico res certa videtur; ad quem Pontifex (Gregorius) litteras dederat, ſuadens, monens, & imperans, vt S. Pyrminium comiter exciperet, eiuſque pijs conatibus faueret. De Martello item eruditi conſentiunt. Sane Marcus Welſerus in Boicis ſuis limatè ſcriptis, S. Pyrminium tradit, quod Martello patrono vteretur, poſt ex Augienſi Inſula, Theobaldi Sueuorum Ducis factione pulſum; & inde, primum apud Vtilonem Boiariæ Ducem gratiæ locum tenuiſſe. Sic & Paulus Voltius diligens originum ordinis ſui inueſtigator, S. Pyrminium ad poſtulationem Berchtoldi ac Nebi Alemanniæ Principum, iuſſu quoque Caroli Martelli refert ad Inſulam Brigantini lacus, quæ vulgò Auu vocatur, veniſſe; qua repurgata, Monachorum habitationem ibidem ordinarit, Monaſteriumque Augienſe conſtituerit, Chriſti religionem vicinis populis prædicarit. At triennio vix ibi completo, fugatum iſtinc à Gotfrido, Theobaldoque Ducibus. Atque ex his liquet, quorum hominum ſtudio auxilioque S. Pyrminio ad benemerendum de re Chriſtiana, iter ſit patefactum.

lib. 5. Boic. rerum.

Richenaun.

Supereſt de tempore quæſtio, quando ſcilicet, pluribus aſſumptis in laborem ſocijs, hanc profectionem ad exteros ſibi ſanctus vir indixerit? quæ quidem à Theodorici regis, & Gregorij II. Pontificis ætate pendet. Gregorium anno DCCXV. ſerius, citius, inijſſe volunt. Exordia regni Theodorici, vt eius temporis Francorum Chronologiæ fere fluctuant. Tilius cœpiſſe vult DCCXXVII. Marcus Welſerus & Ægidius noſter Bucherius ſeptennio citius. Præit Hermannus Contractus domeſticus, & Augiæ inquilinus, qui ad annum DCCXXIV. *S. Pyrminius ad Augiam Inſulam venit.* & interuallo. *S. Pyrminius à Thietbaldo Gotifridi filio expulſus Etonem Abbatem conſtituit, & ipſe in Alſatiam venit.* Vtrumque in Chronico emendatiore Caniſiano ſic legitur Antiq. lect. Tom. I. *Anno DCCXXIV. Sanctus Pyrminius Abbas & Chorepiſcopus à Berchtoldo & Vehi Principibus ad Carolum ductus Augiæque Inſulæ ab eo præfectus ſerpentes inde fugabat, & cœnobialem inibi vitam inſtituit tribus annis.*

5 Boicar. rerum ad marg fol. 291.

S. Pyrminius quando ad Augiam venerit.

Hinc ad annum DCCXXVII. *S. Pyrminius ob odium * Caroli, à Theobaldo Gotifridi Ducis filio ex Augia pulſus, Euthonem * pro ſe conſtituit Abbatem; & ipſe Alſatiam, alia inſtructurus cœnobia petijt.* Quæ tam manifeſta temporis conſtitutio, rem quam quærimus nobis explicatam relinquit; eoſque multum redarguit, qui ante annum DCCXXX. Alſatiam ingreſſum non putant. Neque plurima bonæ frugis ſpe accenſum Pyrminium vnius loci retine-

** Martelli.*

** Etho.*

S. Pyrmin. pulſus ex Augia.

Vrſperg Chron & qui eum ſequuntur.

R 3 repo-

re potuerunt anguſtiæ, cum Theodorici Regis priuilegio, quod Marcus Welſerus laudauit, doceamur, egreſſum Inſulam, & adiiſſe Alſatiam, qua Vogeſus ingentibus iugis præceps, mitioribus quoque cliuis ſubmittitur; molitumq; ſedem religioni, quę Morbacenſi Principalis iam faſtigij Monaſterio originem dedit, Anno regni Theodorici regis III. Et verba appendere facit ad S. Pyrminij honorem, cui nos iam ſtudemus. Venerabilis vir Perminius gratia Dei Epiſcopus noſtris temporibus cum Monachus fuit, Deo inſpirante pro Euangelio Chriſti peregrinatione ſuſcepta, Monaſterium virorum in Eremo vaſta; quæ Voſagus appellatur, in Pago Alſacenſi, in loco qui vocatur Viuarius Peregrinorum, qui ante appellatus eſt Morbach in allodio fidelis noſtri Ebrehardi Comitis cum ipſius adiutorio, Deo donante, conatus eſt conſtruere, &c.

Morbacenſis abbatia origo.

Idem Bruſch.

Morbach. al Viuarius peregrinorum.

Capvt X.

Augia à ſerpentibus S. Pyrminij virtute repurgata.

Angvivm hoc peſtiferum virus quod in Inſula alimentum facile & obuium habuit, ita Sanctus ope cœleſti quadam profligauit, vt in hanc vſque diem Inſulæ licet vdum ſolum, ſerpentium, bufonum, & lacertorum ſit intolerans. Vim verò aduerſum venena cibo aut potioni noxia alexicacam, vniuersè maiores S. Pyrminio tribuerunt. Vnde in Apographi vitæ veſtibulo ſcriptum reperiebam. Creditum quondam nil noxium contrahi, vbi ſumendum victum ſię benedixerant.

S. Pyrminij præſens auxilium aduerſum venena.

Sanctificet noſtram ſanctus Pyrminius eſcam.
Dextera Pyrminij bene † dicat pocula noſtra.

Monaſteriorum Elenchus; quorum vel origo, vel inſtauratio, præpotentibus viris cenſum aut fundum largientibus vel augentibus, S. Pyrminio adſcribitur.

In Bauaria.

Altachium ſuperius.
Altachium inferius.
Manſeum ad lacum. Auſtriacis iam contributum vulgò Manſee.
Niderburgum.
Pfaffenmünſter.
Oſterhoua.

In

In Rhetis Curienſi diœceſi.

Fabarium. vulgo Pfeuers.

In Alſatia.

Morbachium ſui iuris.

Schuttura quondam Offonis Cella. Suuartzachenſe.

Gengenbachcenſe. quæ tria trans Rhenum.

Maurimonaſterium.

Nouauilla ſeu Neuvviler, aut Nououillare, iam Canonicis mutatum.

Apud Conſtantiam.

Augia diues, vulgò Richenauu, Epiſcopatui nunc Conſtantienſi adunata.

In Spirenſi Ditione.

VVeiſſenburgum item ei Eccleſiæ additum

Præpoſituræ titulo.

In VVeſtericho.

Hornebachcenſe, quod perijt.

de quibus omnibus ſi teſtes & documenta requiris, adeundi Tritthemius breuiario Franc. hiſtor. Hieronymus Gebuuilerius in actis S. Othiliæ Hundius Metropoli Salzburgenſi. M. VVelſerus. lib. V. Boicorum. Franciſcus Guillimannus in Commentario Epiſc. Argentoratenſium. Bruſchij centuria I. Monaſter. Germ.

CAPVT XI. ET SEQVENT.

PORTVM veluti ex longinqua nauigatione præbuit S. Pyrminio Treuerenſe ſolum, qua, Blieſſa, & Sara irrigantibus, in prælta montium iuga attollitur, quæ VVeſterichi regionem ſtringunt, varijs iam Dominis habitatam.

VVerinherus hic vir dicitur ILLVSTRISSIMVS, vtique magna ſtirpe nobilitatis, cuius liberalitate & beneficentia nouam ſedem Pyrminius inuenerat; & erui forte in lucem poterat, ni & loci memoriam, & ſancti Pyrminij religioſiſſimam habitationem noſtri ſæculi Harpyæ fœdis vnguibus dilaceraſſent. *VVerinherus illuſtris in VVeſtericho.*

Hornebachium interim, VValafridus Strabus Abbas Augienſis in Augiæ Chorographia verſibus ſuis extulit. *Hornebachium Monaſterium. Antiq lect. tom. 6.*

Illius in medio ſuſpenditur Inſula fluctu
Augia nomen habens, iacet hanc Germania circa.
Primus in hac ſanctus conſtruxit mœnia præſul
Pyrminius; triniſque gregem protexerat annis.
Huius quiſque velit Sancti cognoſcere vitam
*Ipſa ſepulcra petat, ſatis ipſe * probabit in Hornbach.* ** miraculorum aſſiduitate.*

Paul⁹ Volti⁹ Abbas Hugonis curię Hornbachiũ vno tãtũ milliario ab arce

ab arce & opido Biponte,vulgo Zvveibrugge diſtare ſcribit; ibiq; cum Walafrido Strabo,non in Augia,vt Manlius, * plenum dierũ Sanctum Antiſtitem mortuum & ſepultum eſſe, III. Nonarum Nouembris Atque oppidum nunc etiam temporis dici ad S. Pyrminium,vernaculè zu S. Pirmin.

* *In Catalogo SS. Conſtantienſis diœceſis Molan III. Nouemb. Depoſitio S. Pyrmini.*

Capvt XIII. et Seq.

OThlonvs hic memor incunabulorum ſuorum, ſiquidem in Fuldenſi Monaſterio vixiſſe conſentiunt, in S. Bonifacij laudes,& præclara facinora digreditur;meminitque cum S. Pyrminio eo loco miſcuiſſe ſermones, vbi nunc ad Saræ & Blieſſæ riuorum confluentes , in VVeſtraſiæ finibus oppidum Gemunda viſitur. Vnde & Paulus Voltius,qui ſcriptam S. Pyrminij vitam expendit, ei teſtatur amicitia coniunctos fuiſſe S. Bonifacium, Mog. Archiepiſcopum, & Burchardum Wirceburgenſem cognatos.

INDEX.

Digitized by Google

INDEX.

A.

ACronij lacus Inſula. 27.
Aggaulizare quid. 21.
Alemanæ & Sueuicæ Eccleſiæ ſtatus. 9.
Altaba cœnobium. 13.
Augia. 12. 28. 29. repurgata à ſerpentibus. 12. 30.
Augiæ elogium. 13.
Apoſtolicæ ſedis auctoritas. 28.

B.

S. Benedicti regula præſcripta monaſteriis erectis à ſancto Pyrminio. 18.
Bertholdus & Nebus Alemaniæ duces. 28.
Bona temporaria quomodo debeant ſubſeruire ſpiritualibus. 17. 23. 9.
S. Bonifacij hoſpita; expeditio in Freſiam. 19. martyrium. 20. interfectores mala morte puniti. 20. Eius translatio Fuldam verſus. 20.
Bruschius correctus. 28.

C.

Callis S. Pyrminij. 18.
Confirmationis Sacramento deſiderant fideles vngi. 15.
Chriſma deficiens ſubpletum cœlitus. 16. confirmationis gratia. 16.

E.

Epiſcopi Alemaniæ & Franciæ recipiunt S. Pyrminium. 12.
Eleemoſynis fidelium cœnobia erecta, ditata. 17. 18.
Etho ſucceſſor S. Pyrminij in Augia. 29.

F.

apud Fuldam inprouiſa piſcium copia,pia multitudo reficitur. 21.

G.

Gamundium. 15.18.
Ibidem S. Bonifacij cum Pyrminio colloquium. 18.
Gengenbach monaſterium. 13.
Gregorius ſecundus dat S. Pyrminio ius apoſtolatus. 11. 28. Epiſtola Theodoricum Regem monet vt curam Eccleſiæ ſuſcipiat. 11.

H.

Honor exhibitus Sanctis redundat in Deum. 5.
Horbacenſe cœnobium. 13.
Eius initia. 14.15.

L.

Liudolphus Archiepiſcopus. 5.25.

M.

Meltis caſtellum. 8.
Monaſteriorum erectio,& inſtauratio. 13.30.31. ſtatus quem S.Pyrminius formauit. 22.
Morbach & Moresmuniſter monaſteria. 15.
Morbacenſis Abbatiæ origo. 30.
Morbach.al.Viuarius peregrinorum. 30.

N.

Nebus Dux Alemaniæ. 28.29.
Nouemvvillare cœnobium. 13.

O.

Othlonus Cœnobita Fuldenſis. 25 32. Eius ſcribendi ratio & inſtitutum. 25. ætas,& an ipſe,auctor vitæ S.Bonifacij. 26.

P.

Papæ in ſalute fidelium,gaudium. 11. cura. 11. poteſtas. 29.

Papæ

Papa Pyrminium ſuſcipit honorifice, quem ante habuerat ſuſpectum. 10. dat eidem ius apoſtolatus. 11.

S. Pyrminius Epiſcopus Caſtelli Meltis. 8. aliquibus Epiſcopus Meldenſis: aliquibus Metēſis. 27. Doctor efficax, peruigil, deſiderabilis. 8. recuſat falcem in alienam meſſem mittere. 9. ROMAE petit poteſtatem prædicandi Alemanis. 9. 10. Exponit Pontifici cauſam aduentus ſui. 10. receptus ab Alemaniæ & Auſtraſiæ Epiſcopus, adit Alemaniam. 12. Augiam repurgat à ſerpentibus. 12. ornat eandem oratorio & Monachorum habitationibus aptat. 13. monaſteria erigit vel inſtaurat. 13. quando venerit in Augiam. 29. moritur. 23.

S. Pyrminij præſens auxilium contra venena. 30

S. Pyrminij, modeſtia, zelus, 9. pietas 10 gratiarum actio ob Chriſma cælitus acceptum. 16. dubius Epiſcopatus. 26. Epiſcopale pedum ſtat per ſe nulli rei innixum. 10. ſtudium contemplationis, & orationis, 22. mors. 23. obituri ad fratres monita. ibid. miracula poſt mortem. 24

De S. Pyrminio ſiniſtra ſuſpicio, & ſuſpicionis abolitio. 10

Pyrminshuſa. 17

R.

Richenavv. 29. 31

S.

Scriptores vitæ S. Pyrminij. 25

Sedis Romanæ auctoritas. 9. 11. 28

Sintlaz 11. 27. ad S. Pyrminum in Galliam venit, 8. inuitat S. Pyrminium in Alemaniam. 28

Sintlazis ad S. Pyrminium oratio 9. dignitas, & pietas. 8. 27. 28

Suarzaha, & Scutera Monaſteria. 13

Synodus Epiſcoporum Alemanorum & Francorum, pro reformatione; eius curam ſancto demandant Pyrminio. 11

T.

Theobaldus Dux Sueuiæ pepulit Augiã S. Pyrminium. 28

Theodoricus Francorum Rex. 8. 11, Iuſſu Papæ conuocat Epiſcopos. 11

Theodoricus Francorum Rex & Carolus Martellus, fauent S. Pyrminio. 28

Tintinabuli ſonitus ſpontaneus. 20

V.

Vtilo Dux Boiariæ beneuolus in S. Pyrminium. 28

W.

VVerinherus Dynaſta Auſtraſiæ, ad ſe vocat Pyrminium, in tractum VVeſtrichi, 14.31

VVerinheri opulentia, & liberalitas. 14. eius Donatio facta Monaſterio Hornbacenſi. 17.31

VVidonis in Horbacenſe Monaſterium munificentia, 21, idem in Locvvilare, as campanum transfert, vbi ſine ſono hæſit. 22

VITA